

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

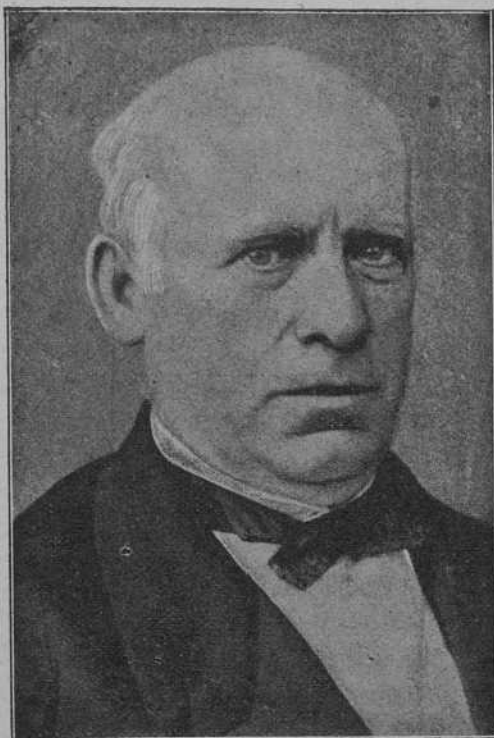
PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

ENTRE AMIGAS

—¿Que t' has fet mal, Roseta?
—Jo no, pero 'l canti 'm sembla molt que sí.

CRONICA

PASQUAL MADOZ
Fill adoptiu de Barcelona.

DON Pasqual Madoz... Han passat 33 anys desde la fetxa de la seva mort, y eran molts, moltíssims els barcelonins que sentint pronunciar el seu nom, se preguntavan:

—Ay ay... ¿Qui era en Madoz?

Menester ha sigut remoureli 'ls ossos qu' en pau descansavan en el Cementiri vell, al objecte de ferli estrenar un panteón en el nou, perque la curiositat del públich se deixondís un instant, y fes aquella pregunta que demostra la rapidés ab que las generacions se renovan y la facilitat ab que s' extingeixen els recorts y 's borran las popularitats.

—¿En Madoz?—preguntava un fabricant opulent.

—¿Sería l' amo de las casas que forman el Passatge que porta 'l seu nom, veritat?

El fabricant que tal pregunta feya es jove y heren de un establiment, que si arrelá fondo, en épocas ben poch propicias pera l' industria catalana, fou degut, en gran part, á las campanyas proteccionistas sostingudas ab tanta valentía per D. Pasqual Madoz.

Ab valentía y ab el desinterés mes gran... Perque al morir D. Pasqual, no cap carrer ni cap passatge hagué de deixar als seus hereus, ni tan sols una casa que jo sápigam. Era un de aquells liberals de tremp d' acer, que tant se distingiren en las lluytas en pro del régimen constitucional, y poch se 'n cuydavan ells de fer fortuna, mes aviat de perdre la que tinguessin.

Sa vida era un rosari en el qual per cada cinch denas de dolor bon goig si n' hi havia una de gloria. Se pot dir que la passavan conspirant y sent perse-

30 DE NOVEMBRE DE 1903.—AL CEMENTIRI VELL

La caixa que conté las despullas de Pasqual Madoz es extreta de la tomba provisional ahont estava depositada desde l' any 1870.

AL CEMENTIRI NOU

guits: si algun cop arribaven á escalar el poder, ben prompte queyan per anar á consumir-se en l'emigració... En tals condicions ¡cóm havian de pensar en enriqueir-se!

A la rassa d'aquests altruistas heróichs pertenesqué D. Pasqual Madoz, nascut á Pamplona l'any 6 del sigle passat y que al 23, quan ne contava sols 17, ja 's distingia per l'ardor ab que defensava las ideas liberals. Era advocat al cumplirne 23, y se li privava del exercici de sa professió á causa de sas conviccions exaltadas, per decret de 'n Calomarde, que aixís las gastavan els déspotas de aquells temps.

Mes tart, en plena guerra-civil, essent jutje de primera instancia y gobernador de la Vall de Arán, se distingí lluytant ab las faccions carlistas y posant en perill la seva vida. Son heroisme li valgué l'acta de diputat, y ab ella obtingué un gran relleu dintre del partit progressista. Ja á l'any 48 se 'l designá pera desempenyar la cartera de Hisenda.

Dotze anys mes tart, realisada la revolució del 54, se li conferí 'l govern de la provincia de Barcelona. Dos calamitats públicas, la lluyta enconada entre 'l treball y 'l capital y la invasió del cólera morbo asiátich afligian en aquella ocasió á la capital de Catalunya y 'l gobernador feu cara á las dos, empleant pera ven-

cer á l'una un esperit conciliador que sigué l'admiració de sos contemporanis, y pera dominar á l'altra una impavidés á tota proba. Ell fou qui arrostrant els majors perills, contribuí mes que ningú á reanimar l'esperit públich. Sos bons serveys li crearen la reputació de gobernador modelo.

Y ja llavors, tant en las Corts, com en el ministeri de Hisenda, que torná á ocupar una curta temporada, tingué en ell Catalunya un defensor enérgich y convenus de la seva industria. Fou un proteccionista incondicional y entusiasta, com ho sigué mes tart, realisada ja la Revolució de Setembre, posantse davant per davant del seu correligionari, el ministre Figuerola.

Nosaltres recordém haverlo vist presidint una grandiosa manifestació que tingué efecte l'any 69 á Barcelona, per oposarse á las reformas intentadas

per D. Laureano. Encare 'ns sembla contemplarlo, la negra levita abotonada, el barret de copa calat, deixant veure 'ls cabells blancs sobre dels polsos, y la cara tota afeytada... una verdadera cara de capellá de regiment. Tots els nostres industrials el tenfan pel primer y 'l més ferm defensor dels seus interessos, y á n'ell s'aferravan, com náufrechs á la taula de salvació, en aquella época de desencadenadas corrents lliure-cambistas.

Alguns mesos després morí D. Pasqual Madoz á Génova, ahont se havia dirigit formant part de la comissió de representants de las Constituyents que aná á oferir la corona d'Espanya á D. Amadeo de Savoia.

Son cos fou trasladat á Barcelona: se 'l rebé ab pompa, se l'enterrá ab ostentació, surgi l'idea de dedicarli un monument, fou oberta una subscripció...

Els restos del ilustre patrici son colocats en el monument elevat á la seva memoria per subscripció pública.

y s' ha de dir la veritat: els que tant li devíen, ben poch li donaren.

«El muerto al hoyo, y el vivo al bollo.»

Aixís ho resa l' adagi castellà, y aixís acostuma a practicar-se casi sempre que 's tracta de una glorificació póstuma. Els olvidadissos solen sobrepujar als agraïts.

Trenta tres anys han transcorregut desde la mort de D. Pasqual Madoz. La totalitat dels individus que constituïren la comissió del monument han anat fent mutis l' un darrera de l' altre en la mudable escena de la vida. Ja no 'n queda cap, ni un, que puga contar lo que vsja fer per allegar recursos, per arrancar una suma del Ajuntament, un' altra suma de la Diputació, módicas totes dugu; pero las més importants de la suscripció. Tots anaren a fer companyia al abnegat patriu. Las encombradas de la Mort son imp'acables.

Pero hi hagué, entre ells, qui al morir, legá a sos successors el deute que tenia contret: D. Salvador Maluquer, a son fill; D. Jaume Codina, a son nebot, y aixís els Srs. Maluquer Viladot y Codina Langlin han pogut conseguir l' ultimació del monument funerari y la traslació dels restos mortals del eminent patriu.

Una ceremonia piadosa, pero freda, com es fret tot lo oficial; freda com las cendras del difunt, a la mateixa temperatura atmosférica que reinava 'l dílluns, mentres s' efectuava l' exhumació, el viatge y l' inhumació definitiva.

L' IDILI DE LA PRINCESA

Allá van los pollos...
¡Quién sabe dó van!...
Quan el cotxe 's pari
ja 'ns ho explicarán.

¿Ahónt eran aquells industrials, qu' en días de perill pera la fabricació catalana s' agrupavan en torn de D. Pasqual Madoz? Una reduhida representació del Foment se limitá a anarhi per ells. La inmensa majoria dels que tant y tant li deuben, a penas si 's recordan ja del nom del valent y constant defensor de las solucions proteccionistas.

Que no hi anessin els liberals monárquichs se compren. Las ideas monárquicas de D. Pasqual Madoz, han passat a Barcelona per sempre més. Ja sols quedan d' ellas alguns restos dispersos pels últims embats polítichs que 'ls han tirat a recó després de alguns anys de mangoneig escandalós, sols consentit per l' indiferencia del poble. De 'n Prim a n' en Sagasta ¡cóm van anar decayent, desacreditantse ab l' us y l' abús del poder y totes las sevas gangas inherents al régimen caciquial! De 'n Sagasta al present estat de descomposició ¡quin buyt més esgarriós!... Son més morts, mil vegadas més morts ells que D. Pasqual Madoz. Aquest a lo menos podrá ser olvidat per molts; pero de sas virtuts cívicas y de sos bons serveys patriótics ne quedarà sempre un recort honorósissim en els anals de Barcelona. En cambi, dels polítichs que reculliren y devoraren els fruyts de sos sacrificis, millor será mil voltas que no se 'n recordi ningú.

El monument erigit en el Cementiri nou, modest y senzill com es y encare que haja tardat un ters de sigle a alarse, será una demostració de qu' en aquesta ciutat hi ha qui 's recorda dels que l' honraren y l' enaltiren, sigan ó no nascuts entre nosaltres, que aixó es lo de menos, pesi als sectaris del regionalisme.

Aquests no existían encare en l' época de don Pasqual Madoz. De haver existit, tinguin per segur, que fins veyentlo treballar com treballá sempre en favor de Catalunya, no l' haurían deixat en pau un sol moment, tirantli a la cara 'l dictat de *Foraster!*

P. DEL O.

BARRIJA - BARREJA

Encare que 't trobo maca;
de si ho éts tinch que ductar;
¡que la il lusió quita vista,
y jo 't contemplo enfabat...

L' altre hivern vaig passá 'l dengue:
jo a la verge del Remey
vaig resar pera curarme,
y .. sort dels medicaments.

Son tos ulls duas fogaynas
ab las que 'ls cors sols rostí.
¡Y ab tant de foch, Mariquita,
tú no me la pots fregí!...

Un desert circuit d' espinas...
no altre cosa es aquest mon:
¡per xo tan bon punt hi entrém,
tots llensém els nostres plors!

Festejava una modista
ab un jove molt tossut;
y, ¡ires! que 'l seu casament,
se va escorrer per... un punt.

ANTOLI B. RIBOT

COMISSIONS A MADRIT

Posada la má sobr'e 'l cor els juro que si no fos
que a la ciutat la broma li costa cada any una bo-

rratrada de quartos, això del constant envió de comissions municipals a la Vila del Os es una cosa que faria partir de riure.

Manin els verts, manin els madurs, a cada punt ens hi trobém.

Cubert de pols y de suor, arriba a la Casa gran un emisari.

—¡Senyors, notícias gravíssimas de la Cort!

—¿Qué succeheix?

—Que 'ls burócratas de Madrid troban una pila d'inconvenients en els planos de la columna mingitoria que tratém d'establir en el Pla de Palacio.

—¡Ave María puríssima!

Gran espatech de timbres, recados, avisos, besalaemans, súplicas urgents... Que vinguin els senyors de la majoría, que vinguin els representants de las minovías, que vingui tothom.

Reunits en improvissada assamblea els dignes representants de la ciutat—perque hi ha que advertir que allí, fora dels días en que 's tiran els plats pel cap, tothom es digne—l' arcalde, tan emocionat com las circumstancias ho exigeixen, dona compte del fet.

—Els moments son solemnes, senyors. Madrid se nega a aprobar els planos del modest chalet que anavam a edificar davant de Llotja.

—¿Es possible?

—Tan possible, que si no adoptém alguna mida enérgica, els planos se quedarán sense aprobar.—

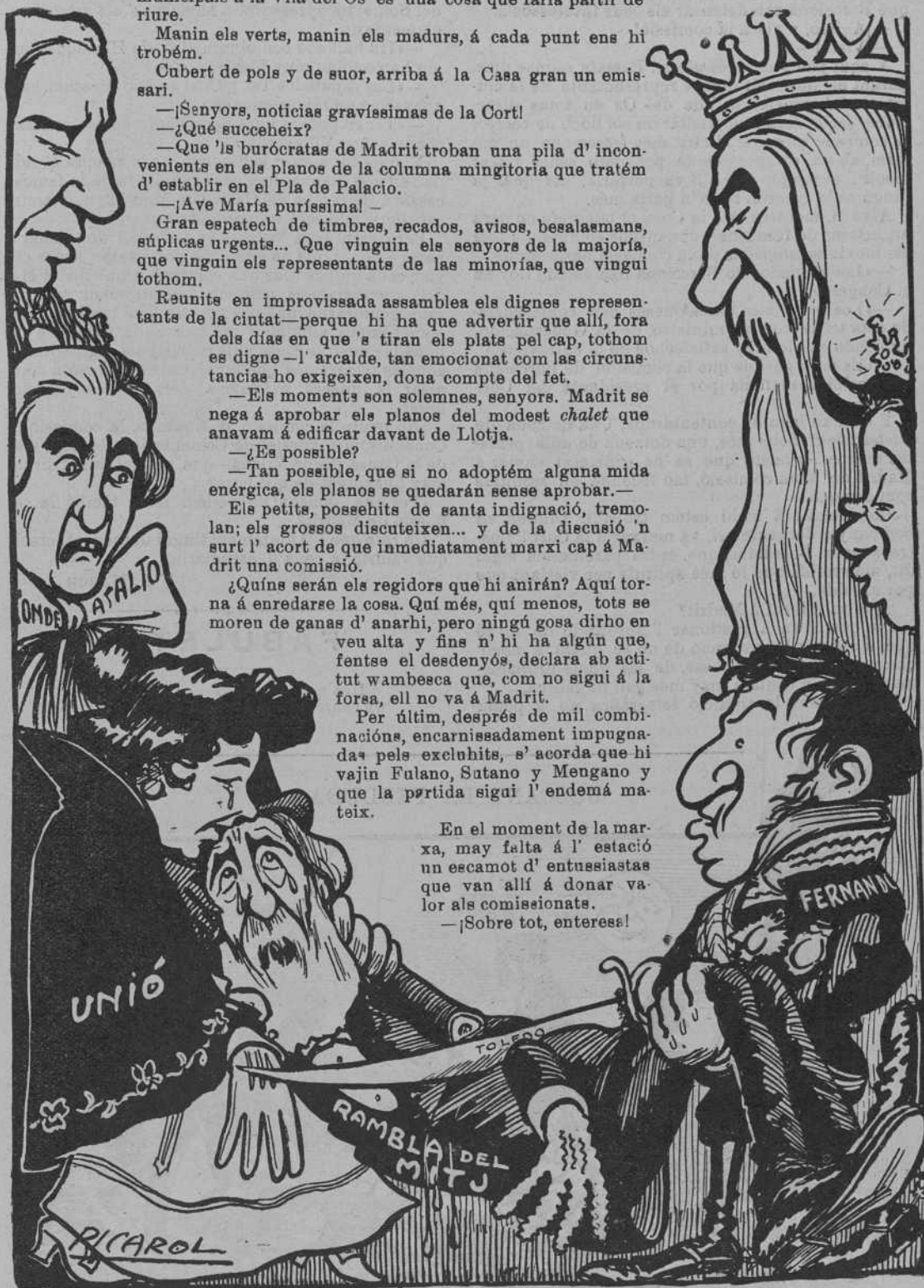
Els petits, possehits de santa indignació, tremolan; els grossos discuteixen... y de la discusió 'n surt l' acort de que immediatament marxi cap a Madrid una comissió.

¿Quins serán els regidors que hi anirán? Aquí torna a enredarse la cosa. Qui més, qui menos, tots se moren de ganas d' anarhi, pero ningú gosa dirho en veu alta y fins n' hi ha algún que, fentse el desdenyós, declara ab actitud wambesca que, com no sigui a la forsa, ell no va a Madrid.

Per últim, després de mil combinacions, encarnissadament impugnades pels excludits, s' acorda que hi vagin Fulano, Sutano y Mengano y que la partida sigui l' endemà mateix.

En el moment de la marxa, may falta a l' estació un escamot d' entusiastas que van allí a donar valor als comissionats.

—¡Sobre tot, entereza!

LA MUTILACIÓ DE LA RAMBLA DEL MITJ

Una comissió, formada pels carrers vehins, presenciant la dolorosa operació.

—Hi ha que demostrar als senyors de la Cort que Barcelona sab defensar els seus interessos!...

—¡Animo, y visca la comissió!

—¡Visca!

Y aquí pau y después gloria. Passats quinze dies, durant els quals els dignes representants de la ciutat condal recorren la Vila del Os en totes direccions, sense deixar de visitar un sol lloch de recreo, la comissió torna de Madrit més fresca que un ensiam, ab un compte que fa por, pero sense haver resolt l' assumpto que allí va portaria, del qual ja ningú se 'n recorda ni se 'n parla més.

Aixó sí, mentres es á la Cort, el telégrafo no para un instant de funcionar, donantnos compte de tots els moviments *oficials* de la comissió barcelonina.

—«Los enviados de Barcelona han estado hoy en el Congreso.»

—«Los concejales barceloneses han conferenciado esta tarde con el ministro de la Gobernación, habiendo salido muy satisfechos de la entrevista.»

—«Es muy posible que la comisión de Barcelona sea recibida mañana [por el presidente del Consejo].»

Y ab aixó hem de contentarnos. Una dotzena de *partes* telegráfichs més, una dotzena de mils pesetas menos... y hasta que se 'ns ocorreixi enviar á Madrit un' altra comissió, tan feconda en resultats com aquesta.

Justament ara 'ns hi estém trobant. Dilluns, en companyia del secretari, va marxar á la Cort l' ilustre senyor Boladeres, que, entre paréntessis sigui dit, me sembla que té més aptituts per viatjant que per arcalde.

¿Qué va á ferhi á Madrit?

Diu que hi va á gestionar l' aprobació de no sé qué, á obtenir la revocació de no sé quánt, á negociar una infinitat de cosas, de las quals probablement no se 'n cantarà may més gall ni gallina.

Naturalment, la tradició telegráfica no 's podia

interrompre, y apenas arribat l' home á la Puerta del Sol, s' ha apresurat á enviarnos els *partes* relamentaris:

—«He hablado con el ministro de Hacienda, que me ha recibido muy bien.»

—«Los diputados Tal y Cual se han ofrecido para apoyarme en mis gestiones.»

—«Tengo pedida hora para conferenciar mañana con el señor Villaverde.»

Y si de tot aquest galimatias no 'n resulta al capde-vall una planxa, com per exemple la de la famosa cessió á Barcelona del Castell de Montjuich, creguin, caballers, que será un verdader miracle.

Pero sigui com vulgui,—y á n' aixó volia anar á parar—donat que la ciutat no pot passar sense enviar cada quinze dies una comissió municipal á Madrit, ¿no sería més práctic, y segurament més barato, nombrarne una d' expressa que visqués permanentment allí, ab l' encárrech de cuydarse de totes las nostras cosas y de remétrents puntualment aquests telegramas que tant contribuheixen á amenisar la mísera existencia dels pobres barcelonins?...

¿No tenim la comissió d' Ensanxe, la comissió d' Consums, la comissió de Cementeris y la comissió de la Causa pía de Vilana—que, mal m' está 'l dirho, may hi sapigut de qué cura?

¿Per que, donchs, no podém tenir també la comissió de Madrit?

Un rato que l' Ajuntament tingui desocupat, crech que valdría la pena d' estudiarho.

A. MARCH

FABULETA

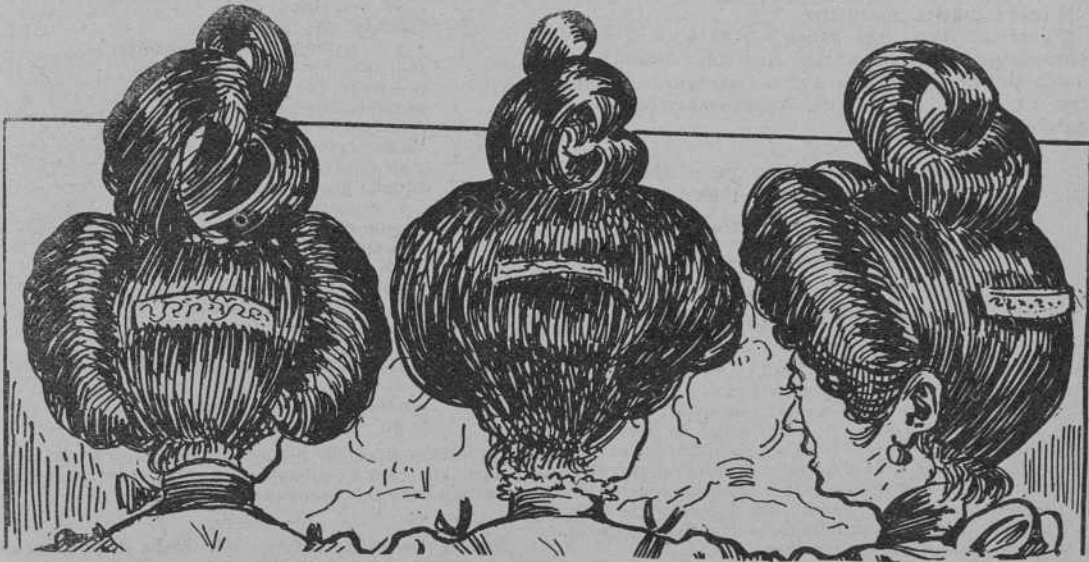
Una gota de rosada
va caure al mitj d' una flor,

BUSCANT LA PERDUDA

En lo que s' ocupan actualment els vehins de la Barceloneta.

LAS SENYORAS AL TEATRO, Ó UN REMEY QUE RESULTA PITJOR QUE LA MALALTIA

Després de molt rumiar, al últim no 'ns quedarà mes remey que esquilarlas.

y aquesta, malhumorada
á la gota digué ab plor:

—¿Que vols de mi? ¿Per qué impía
m' has vingut á despertar
ara que ab goig me dormía
á eixas brisas de la mar?

Ta humitat se 'm fa pesada;
¿no veus que m' es sufficient
eix alé de matinada
que 'm besa amorosament?—

Aquí la gota afligida
de la flor ohint el greu,
s' evaporá desseguida
perque així ho disposá Deu.

Mes may torná altra vegada
nova gota al mateix fet,
y al vení una calorada
¡pobra flor! morí de sed!

Ten en compte ab despreciar...
que lo que avuy desprecias,
qui sab si 't farà gosar
en llunyans ó propers días.

RAMPSELLS

L' HIVERN QUE VÉ

No podia faltar. Deixarse sentir els primers frets
y caure'ns entre cap y coll una pluja de profecias
referents al pròxim hivern, ha sigut tot hu.

Cada any passa lo mateix. Hi ha gent que sembla
que hi gosa ficant la por al cos de las personas sen-
zillas. Y al meu entendre, no hi al món res tan inú-
tilment cruel com anticipar la noticia d' un sufrim-
ent inevitable.

Si 'l mal ha de venir, ¿per qué parlarne avans d'
hora? Prou que 'l veurém arribar, desgraciadament.
Y si de que ha de venir no se 'n té una seguretat
absoluta ¿per qué atormentarnos ab noticias que
potser á la llarga no 's realitzarán?...

Aixís ens trobém ara. Segóms els desocupats que
's dedican al desagradable sport de posar de mal
humor al pròxim, l' hivern que vé será crudelíssim;

un dels hiverns més infamement rigurosos que s' han
vist á la terra desde la invenció de las estacions.

¿En qué 's fundan per dirho aixís?

En una infinitat de síntomas premonitoris que, al
seu modo de veure, son tan segurs y positius com
dos y dos fan quatre.

¡Quín floret de síntomas! Llegintlos no més, á un
li venen ganas d' estornudar.

Vegin qué 'ls sembla. Parlan els sabis:

«L' hivern que vé será fret en grau superlatíu
perque aixís ho indican els següents avisos:

»Las montanyas del mitjdía d' Europa han quedat
cubertas de neus prematuras;

»Els fiords de Noruega s' han glassat avans de l'
época normal;

»En els grans rius de Fransa hi han aparescut
certas aus aquáticas que sóls se presentan en las
més baixas temperaturas;

»Finalment, en algunas regióms s' ha observat
que no hi ha cap mosca.»

¿Han sentit? Aixó de las moscas, sobre tot, es un
dato que, segóms els inteligents, no té volta de fulla.
Hivern sense moscas, hivern horrorosament fret.
Tant com amigas de la mel, son aquestas bestias
enemigas del mantecado. En la historia de las expe-
dicióms polars no 's diu que may á cap explorador li
haji pujat la mosca al nas...

Pero tampoch en l' historia dels que fan calenda-
ris se diu que may cap de las sevas profecias haji
arribat á cumplirse.

No hi ha any que no 'ns surtin ab la mateixa can-
tarella: «Aquest hivern será sech, aquest hivern se-
rá humit, aquest hivern será naps, aquest hivern
será cols...»

Y es tanta la bona má que hi tenen, que rara es
la vegada que l' hivern no resulta precisament lo
contrari de lo qu' ells havian pronosticat.

No diré jo que aquest any no puguin encertarho,
perque 'ls boigs fan bitllas y, tot y no sabent lo que
's pescan, borriquitos hay, com diu el fabulista,

que á veces aciertan
por casualidad;

pero la hermosa persistencia ab que generalment s'

equivocan obra 'l cor á la esperansa y dona lloch á creure que las sevas amenassas no passarán d'infundis més ó menos científichs.

¿Venhen? Jo sí que, sense ser sabi ni haverme entretingut en remenar els rius de Fransa ni 'ls fiords de Noruega, m' atreveixo á assegurarlos que, fret ó no fret, l' hivern que vé será *més llarch que l' anterior*.

—¿Més llarch?

—Sí, senyors: més llarch d' un día: el día de més que 'l febrer tindrà per ser bisest l' any 1904.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

INSTITUCIONS DE CULTURA SOCIAL.—CONFERENCIAS DONADAS AL INSTITUT OBRER CATALÁ, per CEBRIÁ MONTOLIU.—Es un llibre aquest que escampa alé de vida nova. Son objecte es difundir entre 'ls obrers catalans nocions de lo que 's fa en alguns punts del estranger, principalment á Inglaterra y Fransa en pró de la millora del home, á fi de que se li adaptin aquellas reformes que concebeix la ment com á mes perfectas y que algunas vegadas, per falta de la deguda preparació, s' estrellan al topar ab las aspiras de la realitat.

En aquest sentit han iniciat un moviment progressiu y educador els pobles de rassa saxona, y entre 'ls de rassa llatina, la vehina Fransa, cresant algunas institucions ben dignas en tots conceptes de ser conegudas y imitadas.

El Sr. Montoliu se 'n ocupa ab molta extensió y riquesa de datos, dedicant ab preferencia la seva atenció al *Moviment etich-social*, á la *Extensió Universitaria*, als *Settlements* y *Ruskin Halls* que tenen la seva existencia á Inglaterra, y á las *Universitats populars* que floreixen á Fransa, contribuint en gran manera á estendre la cultura en las capas del poble, sempre tan ben abonadas pera la germinació de tots els progressos.

Es digna de llohana l' iniciativa del ilustringat conferenciant, y si una cosa es de doldre, es que no haja procurat major senzillesa y facilitat en son llenguatge, cayent, sens dupte pera fugir de la influencia castellana, en freqüents y lamentables galicismes. No creyém que sia aixís com se consegueix afermar la personalitat de nostre llenguatge matern. Profitós será sempre adoptar del estranger las ideas que s' ho valguin y que puguin contribuir á aixamplar els horisóns de nostres afans espirituals; pero si ademés se revesteixen de una expressió genuinament catalana, ha de ser molt mes profitosa l' influencia qu' exerceixin.

ODAS PAGANAS per JOSEPH ALADERN.—Es sempre difícil concretar una opinió sobre una colecció de versos, entre els quals n' hi ha de un carácter ben distint y de un mérit ben desigual, ab tot y sa tendencia única. No sempre la inspiració respón als estímuls del poeta ab igual facilitat y fortuna.

El Sr Aladerna canta ab preferencia visions y quadros, sentiments y esplays de la terra tarragonina, y sense tenir una gran originalitat de pensament, ni un gran primor de forma, demostra sovint que sent y sab expressar-se ab innegable sinceritat.

Veus' aquí, pera mostra, una de sas composicions, presa al atzar:

REUS

De tots els indrets del Camp
al estendre la mirada,
la vista va com un llamp
vers la Ciutat Esforsada.

Al bell mitj del camp frondós
com al mitj del mar una illa,
s' extén Reus, poble joyós,
del Camp la rica Pubilla.

Y sortint mes de aquest mar,
com si enllés un estel,
s' alsa l' ayros campanar
inmens dit que signa al Cel.

Prop del campanar ayros
mes prima y mes barroera,
com escarnint al colós
també s' alsa una fumera.

Y al ensemps que 'l campanar
fent vibrar sas grans campanas
pels ayres fa ressonar
tornaveus de veus humanas,
la fumera vomitant
vá sa negra terbolina,
y ab son fum negre embrutant
aquella blavor divina.

L' espectacle al contemplar
el meu cor que res espera,
sent amor pel campanar
y odi sent per la fumera.

Tots dos son símbol vivent
de una opressió malehida:
l' un va contra 'l pensament
y l' altra contra la vida.

Mes els dos al contemplar
en la florida planera,
iqu' es bonich el campanar!
ly qu' es lletja la fumera!

Aquesta composició pot servir pera jutjar de las condicions que com á poeta y com á versificador caracterizan al autor de *Odas paganas*.

Revista Ibérica de Ecilibris.—S' acaba de publicar el número 1. Expléndidament editada aquesta revista, per lo que 's desprén dels seus propósitos, vindrá á ser el porta-veu dels aficionats coleccionistas catalans y espanyols en general, y favorirá las relacions ab els estrangers per' efectuarse els cambis y entauar discusions sobre la materia.

El número que tenim á la vista está plé de reproduccions exlibrísticas, veyénts' hi alguns models de primer ordre.

RATA SABIA

SEÑORES DIPUTADOS:

(Discurso antero y prenunciado per en TONI DE LA PAULA al Congrés).

Sus señorías dispensen
si parlo á tall de payés,
ni s' ofenguin si 'ls ni clavo
las vritats de dret á dret.

Soy catalán, per fortuna,
tengo bien tallat el tel,
y á casa nuestra, d' embudos
no mes ne fan els llauners.

Y yo no 'n soy. Yo, señores,
de palica no 'n tinch gens
y es verdat que 'l castellano
le hago un chiquito mal-bien;

Yo no tinch lletra paqueña,
com molts dels aquí presents:

Yo lo que tinch es un campo
muy grande, de nabos plé...
De nabos, eh? aquella cosa
que 'ls gusta tant á vostés.

¿M' antienden sus señorías?

—Perfectamente.—Donchs, bien:

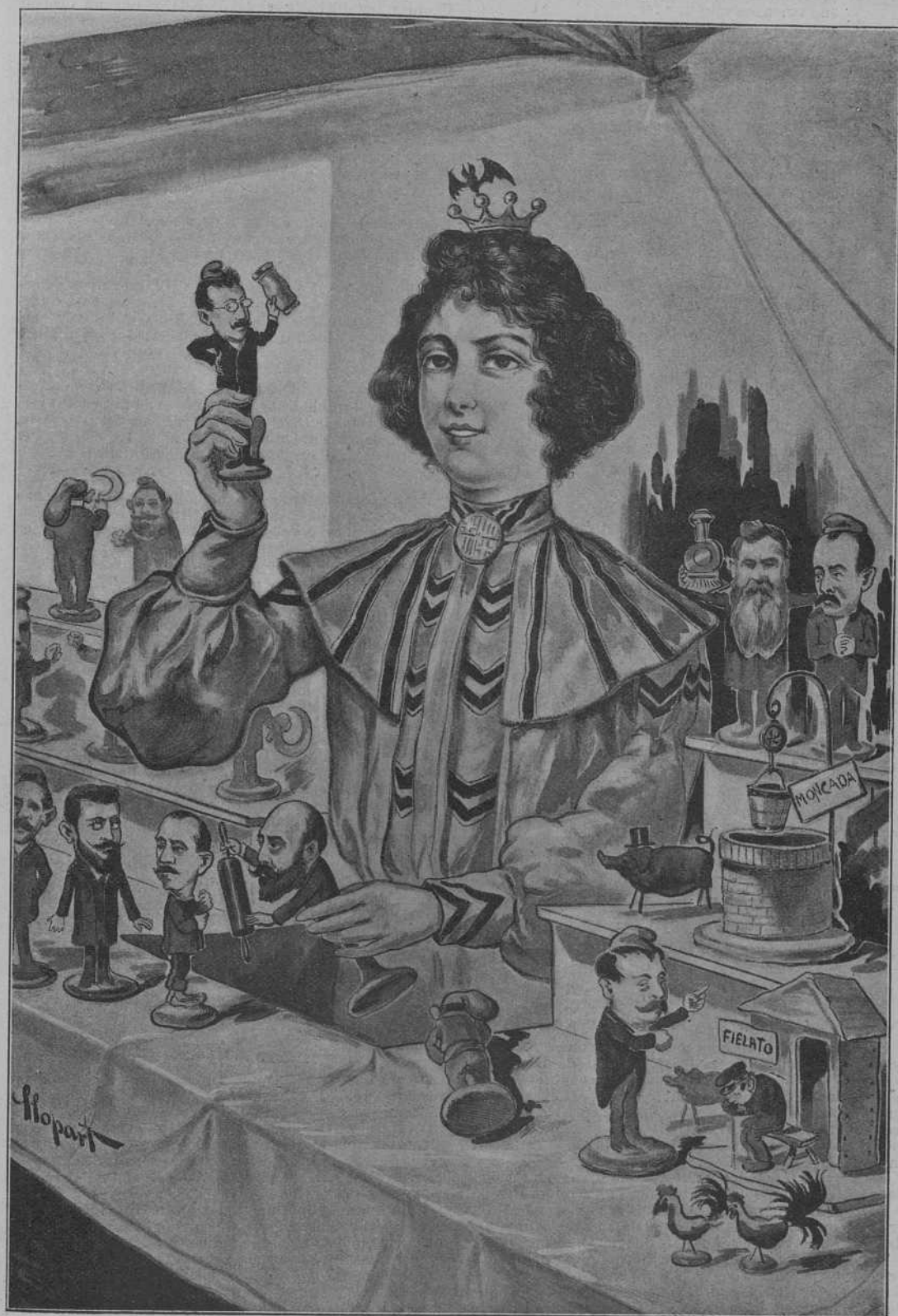
Al poble que yo soy hijo,
d' aixó que 'n llaman Congrés,
ne disen un Lavadero
ó mes ben dit: ¡Un Ssfreig!

Y ahora veyo que al meu poble
tenen más razón que Diez!
¡Que redemonio de hervidos
se arman en este Congrés!
¡En que cosas se capmeten
las personas de talent!

¡Esto ni las bogaderas!
¡Reco... letos! ¡Áy, Deu meu,
detureume aquesta boca
que anava á etjégá un renech!

—¡Un re... qué?—¡Nada, un reniego,

PRIMERA FIRA DE PESSEBRES

—Veyám si aquestas figuretas novas tindrán salida.

¿que no 'n disen may vostés?...

¡Pro, señores diputados!
¡no tenen res mes que fer
que dirse palabras feyas
que no se pueden ni... oler,
y tractar de si conviene
que 's voti una nueva lley
perque no vagin al Teatro
las senyoras con barret?...

¡Hombres, no sean pavanas!
¡Al pueblo, todo esto, qué?

La meva Paula, (y dispensin
la franquesa qu' ara 'm preñch)
pot aná á qualsevol puesto,
puede ir per tot arreu,
sin que 's tengan d' hacer leyes
ni portarlas al Congrés...
—¿Que dice este hombre?—(pregunta
un adicte del govern).

—¿Que diso? — ¡Jesús, que bárbaro!
— ¡Home, 'l bárbaro es vosté!

Dich, que si sus señorías
quieren agafar el trench
y arribarse á Barcelona
al carrer del Paralel,
veurán qu' en tot lo qu' hay dicho,
no hay res que no sigui cert.

Allí, tant si es en verano
com al istiu ó al hivern,
tant si hi ha crimens á dotzenas
(com ara mismo succeheix:)

Tanto si huye com no huye
alguna hija de 'n Carlets,
y tant si sus señorías
se disen mots indecents
como culo de puchero
y otros encare mes verts,
allí, el pueblo soberano
quan jo ballo 's diverteix,
y el cas que fa de vosaltres
que malehit siga. Amén.
(Alguns:)— ¡Que canti la Paula!
— ¡Que baile! (crida una veu).
— ¡Fuera! (diu un' altra). Trenc
la campana 'l president
y s' arma un gran rebombori
de crits, soroll y xiulets,
fins que á instancias de 'n Romero
balla 'l Toni en plé Congrés.

PEP LLAUNÉ

PRINCIPAL

CONCERT «LA FILARMÓNICA»

Un altre éxit ha coronat la serie de concerts que ab tants bons resultats pera l' art musical de Barcelona acaba de donar «La Filarmónica.» La senyoreta Vidal rebé novament probas d' admiració per part del públich que no li escassejà 'ls aplausos. Entre otras pessas, perfectament interpretadas, executá una preciosa romanza de Popper que va fer caure la baba de gust al auditori en pes.

Els senyors Granados y Orlickboom, dignament acompanyats en el quinteto de Schumann pels senyors Perelló y Forn, afirmaren una vegada mes la seva personalitat artística omplint de matisos delicats una de las mes bellas y poéticas páginas musicals que 's coneixen.

Felicitém al director de «La Filarmónica» pel merescut éxit de la darrera vetllada y esperém ocasió de que 's repeteixin els aplausos á una institució musical que honra als barcelonins y que está ja avuy á l' altura de las mellors del extranger.

LICEO

Y ha vingut *Mignon*, l' ópera primorosa de l' Ambrós Thomás, tan digna de ser saborejada, y que no obstant no ha entrat encare plenament en el gust dels nostres filarmónichs, no haventse fet encare popular.

La cantá la Berlendi, ja ben coneguda per haverla interpretada á Novedats: y s' ha de reconeixer que 'n fa una creació posanthi no sols la seva veu fresca, potent y ben timbrada, sino ademés tot l' esclat de la seva ánima d' artista. Aplaudida ab freqüencia fou objecte de una calurosa ovació en la romansa del quadro penúltim.

De manera que la part de *Mignon* va anar admirablement, pero y la de *minyona!* La minyona es Filina y de la Filina se 'n encarregá l' Aleksandrowicz, que incur-reix en algunas desentonacions, lo qual ha motivat que l' empresa 's decidís á substituirla per l' aplaudida Huguet. Y ha fet bé, puig tenint una bona Filina á casa ¿per qué s' ha d' anar á Russia á buscarne una que deixa molt que desitjar?

Molt ajustada la Sra. Claesens y fet un artista de cos enter en Torres de Luna. El tenor Iribarne posá de re-llieu una vegada mes las bonas qualitats que l' adornan.

L' obra en conjunt molt ben concertada, y dirigida á la perfecció.

Diumenje á la tarde un plé á vessar ab *La Dannazione di Faust*; y l' públich arxi-content. — A la nit, en Vinyas, al serli demanada la repetició del *racconto* del *Lohengrin*, el cantá en catalá, entussiasmant al teatro en pes. Per aquestas cosas d' art tothom n' es de catalanista.

ROMEA

Pera demá dissapte está anunciat l' estreno de una nova producció de 'n Russinyol titulada: *El místich*.

Aquesta obra, per estar inspirada, segons se diu, en fets reals que tingueren á Barcelona molta ressonancia, ha despertat una gran espectació.

CIRCO BARCELONÉS

Lo corch vol ser un drama social de molts campanillas y no es mes que una ensabonada als *burgesos ignocents que donan el pà al treballador*.

Teatralment la obra no 's recomana. El diálech es pesat é insuls y per més que 'l llenguatge es bastant correcte, com á fill de periodistas, lo que ell expressa no arriba á interessar un sol instant. Ademés las situacions s' escorren ab un desgabell de falsetats y una pobresa de coneixements escénichs que fatiga y ensopeix.

Els actors, molt bé. Tots, comensant pel veterano Bonaplata y el senyor Jimenez, y acabant per l' últim dels partiquins van cumplir ab el seu deber procurant aixecar l' obra... pero no lograntho.

Ah... Els autors varen ser cridats á las taulas pels amichs que omplian la platea.

ÍNTIM (LAS ARTS)

Joan Gabriel Borkman es un dels últims dramas del Ibsen. Una producció cerebral, com la major part de las que dona á l' escena 'l celebrat dramaturg noruech, basada en l' ambició de un home, que al perseguir un fi, atropellantho tot, ha caygut per no aixecarse may mes, causant sa desgracia y la de tots els sérs que ab ell se rossan.

Revela aquesta obra, inductablement, una gran potencia de concepció; y tendeix mes que á exteriorisar la vida á internarse en la psicología dels personatjes: una psicología trista, desconsoladora, de un pessimisme esgarrifós.

L' art especial del dramaturg se posa de rellieu en la manera que té de condensar un gran drama en ben contadas escenas, en las quals s' endavina lo que no 's diu pel clar... y de aquí la suggestió qu' exerceix; pero en otras ocasions el diálech s' arrossega y 's fa algun tant pesat á forsa de repeticions, com si l' autor tingués un empenyo especial en entatxonarnos els simbolismes que s' ha proposat crear.

Com escenas superiors poden citarse todas las del acte según, y de uns manera especial la de las confidencias del protagonista ab el seu amich Foldol. En cambi en el tercer las cruasas del fill al desentendres de sos debers familiars pera fugir ab una dona, y lo mateix que aquesta manifesta están, en l' expressió quan menos, fora de tota realitat. Tot alló 's fa; pero no 's diu ab tan cinisme. Ibsen al proposarse fer gala de un gran atreviment, la

fa sols de una indubtable indiscreció. En l'art hi ha medis de mostrar-se atrevit, sense ofendre els sentiments innats en l'home, medis que pot proporcionarlos fins la copia sincera de la realitat.

L'últim acte es el que tanca major misteri, y una poesia trágica mes fonda y mes intensa. Està tot ell en plé símbol y casi bé fora de la vida. Una onada amargant de pessimisme arrastra a tots els personatjes, sense excloure al candorós poeta visionari, que pren com un bé l'escapatoria de la seva filla en plena disbauxa.

Contribueix al efecte de aquest acte últim, l'ambient que li donan las dos hermosas decoracions degudas als Srs. Moragas y Alarma.

L'obra en conjunt es producte de un art exòtich, qual mèrit no discutim; pero que està y estarà sempre molt lluny de la nostra especial manera de pensar y de sentir.

L'execució bastant cuidada: hi ha en els actors molt bona voluntat; pero no tots están encare a l'altura de un'obra que requereix condicions especialissimas pera la seva deguda interpretació. De totes maneres s'ha de reconeixer y proclamar que 'l'*Teatre Intim* es una bona escola pera progressar tot treballant.

La traducció deguda al senyor Roca y Cupull, per lo que 'n poguerem jutjar, desde la fila 14, ens semblà molt cuidada, bastant natural y desprovehida d'extranyesas de llenguatge.

GRANVÍA

Va succehint ab els tenors, com ab els vadells destinats a la lidia. No están encare formats y ja 'ls entregan al públich, lo qual ve a ser una especie de *tienta*.

De aquesta prova un tant arriscada n'ha sortit bastant bé en Baldomero Tomás un modest treballador de Sabadell, que s'ha donat a conèixer, embestint ab desembrás l'acte primer de *Marina* y la romansa de *L'Africana*.

Ningú dirà que sigui un toret de desetxo; molt al contrari: te facultats naturals, una veu ben timbrada y serenitat pera presentarse. Ara lo únich que li falta es estudiar molt, baix la direcció de un bon mestre... Res, las cinch herbas necessarias pera presentarse a la plassa y fer rotllo.

Avuy promet molt, y si segueix els bons concells que li donem, no hi ha dupte que pagarà ab escreix lo que d'ell s'espera.

TIVOLI.—CIRCO EQUÈSTRE

Artistes nous: els Ambones y 'l Sr. y la Sra. Karling,

ENTRE DOS FUTURS ESTADANTS DE LA

—Diu que 'ls concejals ja s'han reunit pera dotar a la presó nova d'aygua.
—¿D'aygua? Valdría més que la dotessin de ví.

SANTA BÁRBARA, PATRONA DELS ARTILLERS

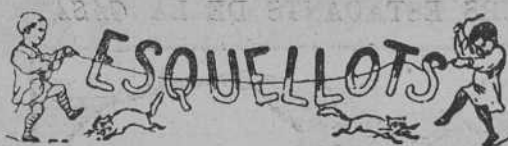

En fetxa tan senyalada,
es molt natural
que fins el darrer dels quintos
fassi 'l general.

hábils malabaristas tots ells, y aquells de més a més saltadors de forsa.

El públich els ha rebut molt bé.

N. N. N.

Per oposarse 'l Sr. Junoy á que 's concedissin 14 mil pessetas á la Verge de Montserrat, els companys de causa 'l tatxan de mal catalá.

La veritat es que no 14 mil, sino 14 milions se 'n podrián concedir á tan excelsa Senyora, ab la condició precisa de qu' ella mateixa las vingués á cobrar personalment á l' Administració económica de Barcelona, firmant el corresponent rebut. Ab el carril de cremallera 'l viatge li seria fácil y cómodo.

Pero cas de no presentarse s' hauria d' entendre que no necessitantlas pera res, las renunciava.

Y ara no 's fa aixís. Las 14 mil pessetas se consignan pera la Verge de Montserrat, y es l' abat de aquell monestir el que las cobra. Aixó es lo que va impugnar molt justament el diputat per Barcelona, considerant que no deu necessitarlas una comunitat religiosa, explotadora de una de las fincas més productivas de Catalunya, visitada anualment per milers y milers de personas que hi van á deixar els quartos; ab un restaurant que dona més que 'l millor de la capital; ab una tenda de comestibles que té més despaig que la més freqüentada de Barcelona; ab una expensió de quincalleria religiosa que

fa més calaix que la que més puga ferne á la ciutat.

Y com si aixó no bastés dita comunitat se dedica á la fabricació de licors y de xocolata en gran escala, no pagant per aixó ni per lo altre la més mínima quota de contribució.

Al contrari: l' Estat encare li regala 14 mil pessetas.

¡Si á lo menos las invertís en lo que déuria, me nos mal.

¿Saben en qué hauria de invertirlas? En desinfectants y traballs de sanejament de las celdas, qu' es tán fetas una porqueria.

Unica manera de disculpar la generositat del govern, evitant que la Verge tingui de fer tants miracles, que per miracle s' ha de tenir el que la major part dels que van á visitarla no agafin el tifus.

Ja tenim altra vegada al Sr. Boladeres á Madrid. Dilluns hi va marxar, sens altre companyia que la del secretari del Ajuntament.

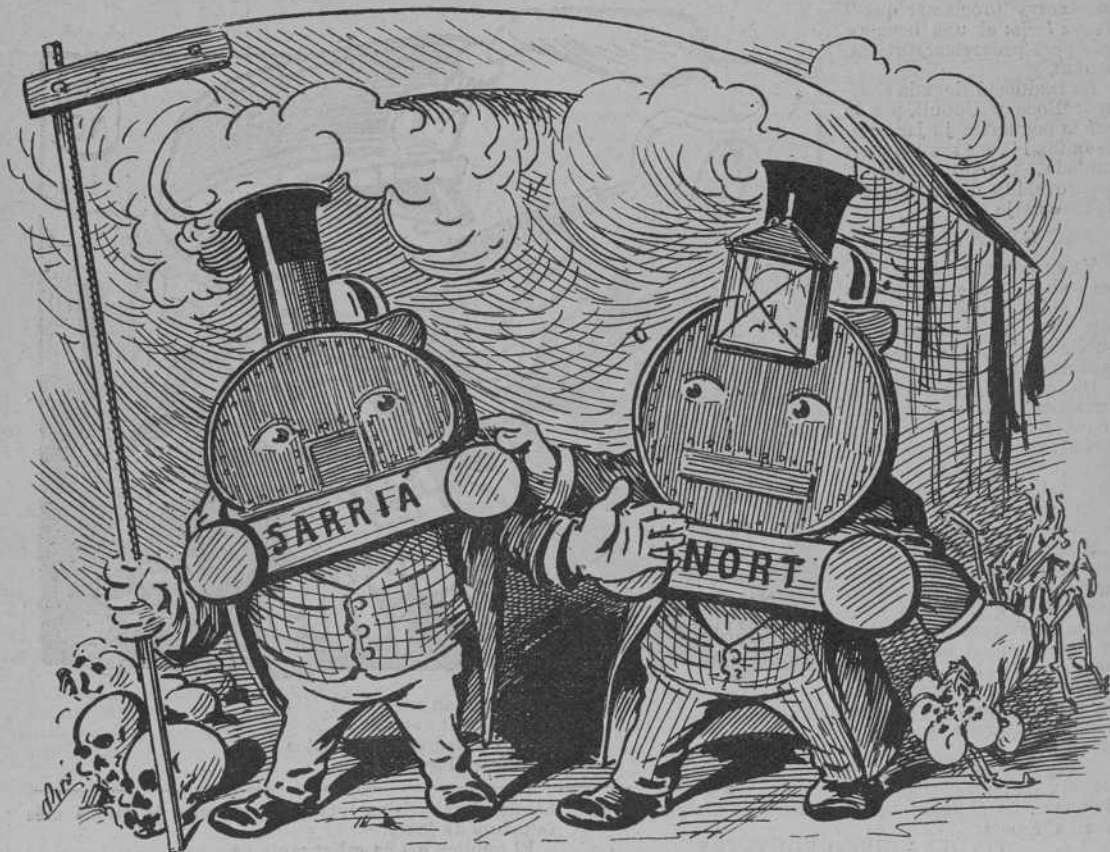
Un empleat de la casa digné:

—No era d' esperar que D. Guillém anés tan sol, al emprendre son últim viatge.

Encare no se sab qui será alcalde, al constituir-se 'l primer de janer, el nou ajuntament.

Pera tractar d' aquest assumpto ab en Villaverde, han anat á Madrid el Sr. M'Enrich y 'l Sr. Me'n ploro... ó sigui l' Hereu Pantorrilles. Cada hù té 'l seu candidat, y es molt difícil que s' arribin á posar

ELS MATA-PERSONAS

EL CARRIL DE SARRIÀ:—¿Qué 't sembla? Soch petit, pero casi ja faig tantas desgracias com tú.

EL SANT DE LA SENMANA

Excepte lo de la pluja, que 'l qu' es per ara no raja, aquest any el senyó Andreu ha sigut sant de paraula.

d'acort... á no ser que 's fassin la vara á palletas ó que 's nombrin dos arcaldes á la vegada, l' un pels díes pars y l' altre pels impars.

Y no 's figurin que aquesta seria tal vegada la solució més convenient y oportuna. Un día pera rebre disgustos y un altre día pera pahirlos.

El perruquer dels plátanos ha fet aquests díes la seva feyna ab un brillo extraordinari.

Aquest perruquer no utilisa ni las tisoras ni la tundosa: ab unas bonas bufadas ne té prou. Y quan ell bufa, allá veurán els pámpols, voleyant, arremolinantse y cayent á terra fins á formar sobre la vía pública una tupida alfombra. La quitxalla 'n fa pilas, calanhi foch, que 'l mateix vent aviva.

Vels'hi aquí una nota típica de la tardor y una nota per cert ben barcelonina.

Es molt xocant lo que passa en l' Ajuntament.

Hi ha qui ab molt bon acort sollicita que 'l retrato del venerable patrici don Francisco Pi y Margall sigui colocat en la Galeria de catalans ilustres... y 'ls senyors regionalistas responen que avants de decidirse necessitan consultar antecedents.

¿Quins antecedents son aquests que necessitan? ¿Tractan per ventura de averiguar si D. Francisco, cad' any, durant la seva llarga existencia, havia complert ab la parroquia?

¡Ah! El día que á Barcelona hi haja un Ajuntament que sobre representar las ideas y aspiracions de la majoría de sos habitants, tingui complerta llibertat d' acció, el retrato de D. Francisco ocupará no un lloch en la Galeria, al costat dels altres, sino 'l de preferencia en la testera del Saló de Cent y sota dosser, com un exemple de austeritat, de honradés y de civisme, ofert permanentment á la consideració dels administradors de la ciutat, que son els que venen més obligats á tenir en compte aquestas virtuts en l' exercici del seu càrrech.

Tractantse de 'n Pi y Margall, els bons concellers barcelonins no buscarán antecedents, sino conseqüencias.

¿Qué li dirán els regionalistas al seu diputat senyor Albó, que va defensar fos concedida una forta subvenció á càrrech del pressupost del Estat, pera continuar las obras de la catedral de Madrit? ¿Qué li dirán, si volen tenir autoritat pera impugnar altres molts privilegis análechs concedits á la Vila y Cort?...

¡Qué volen que li diguin!... Res: ni una paraula. Al contrari, capassos son d' enviarli un vot de gracias, reconeixent que ha obrat com un verdader perdigot.

Els avants que regionalistas son clericals... Y quan el tirano dona 'ls diners del país als capelláns, aplaudeixen al tirano.

¡Pobre Emilio Alberto Carrasco!... Al últim se 'n hi anat.

Casi no deixava passar día sense visitar la llibreria de 'n López, y allá despertava sempre la nostra simpática compassió, al veure'l tan malalt y al mateix temps tan tranquil y resignat.

DIPUTATS EN HUELGA

—¿Que no venen á Madrit, senyors?
—¡Cá! Hi fa massa fret.

La vigilia de ficarse al llit pera no alsarse'n més, demaná un cigarret, dihent ab melancólica mitja rialleta:—Es l' últim!...

—¿L' últim? ¿Qué vol dir?—li preguntaren.

—Sí: l' últim, porque dintre de pochos días me moriré.

Ho endaviná: no havia passat encare una setmana y l' acompanyavam al cementiri.

Era 'l Sr. Carrasco un escriptor brillant y de verdader mérit. A Málaga, á Madrit, aquí á Barcelona ahont vingué pochos anys enrera, se doná á conèixer per sos articles notablement trassats y per sas narracions originals ricas de llum y de color.

Pero de la ploma no se 'n pot viure en aquesta metròpoli tan fenicia, y 'l pobre Carrasco, mitj venut y veyent totes sas ilusions tronxadas, se resigná á sepultarse en *La Vanguardia*, aceptant pera viure, la penosa y poch lluhida plassa de corrector de probas. ¡Y lo que devían probarli—dada l' afecció grave que sufría—aquellas llargas nits passadas sobre 'ls paquets, corretjint erradas d' impremta!

Pero tenia una mare, tenia una germana... y aixís es aquest trist món pels qu' estiman als seus... Per la vida 's pert la vida!

Advertím á nostres lectors que en el *Almanach de LA ESQUELLA* pera 1904 que acaba de publicarse y en la página 201, hi consta un anunci del popular esmalt *Copalina* que per error de caixa va sortir equivocad.

Ahont diu donchs *Copalino* en lletres titulars, deu dir *Copalina* qu' es el verdader nom de la pintura esmalt, esclussiva fabricació de D. F. Puig Rabasa, que 's troba de venda en totes las droguerías y coloristas d' Espanya.

Un retret del Aldavert en *La Renaixensa*:

«Tothom te 'l seu orgull, y l' orgull de la brusa es com qualsevol altre. Jo tenia un amich al Portal Nou, que 'ls dinmenjes duya levita y brusa ab quadros los días de feyna. Y al hivern, sobre la brusa

de quadrets blaus, los días de feyna hi passejava una capa madrilenya ab tancas de plata.»

¡Connúil—com diuhen els francesos.

Y además de la brusa y de la capa madrilenya, tot l' any duya careta... ¿No es aixís Mestre Aldavert?

Un periódich se fa eco de las queixas dels municipals de caballería, que desde que 's troban instalats en las quadras del Parch, son víctimas de una verdadera plaga de mosquits.

Es molt sensible; pero, qué s' hi farà!... S' ha de patir!

¿Pero no son municipals? Donchs que 'ls agafín, que aquest es el seu ofici. Y cada captura que realisin que se 'ls anoti en la seva fulla de serveys.

En Puig y Cadafalch ha fet un projecte d' alas per afegir al Palau Real, que per lo vist, sense alas, no pot volar.

Ab ellas se proposa aixamplar els Museus municipals... Pero vamos á veure ¿ja 'n tenim de Museus pera tant edifici?

Sobre aquest punt se me 'n ve á la memoria una graciosa anécdota. Una de las vegadas que l' Albert Russinyol aspirava á la representació en Corts del districte de Vich, son germá Santiago, que sempre ha vist ab molta tranquilitat las cosas de la política, rebé la visita dels electors de un poblet, que s' obligavan á donar tots els vots á D. Albert, mentres aquest se comprometés á fells'hi construhir un pont.

—Está molt bé—digué en Santiago—'s mirará que se 'us construheixi... no faltava més!...

Pero digueume una cosa—afegí al poch rato—¿ja teniu riu al poble per aquest pont que demanen?

Entre dos amichs:

—Ja torno á tenir singlot... Dona'm un susto.

—Deixam cent duros.

—Gracias, noy: ja m' ha passat!

SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*En-claus-tra-da.*
- 2.ª ID. 2.ª—*A-vi-la.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Tropa—Porta.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Don Juan Tenorio.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Modernista.*
- 6.ª CONVERSA.—*Blas.*
- 7.ª GEROGLÍFICH.—*Per coll llarch los cisnes.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olin, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Als nostres lectors

L' ALMANACH
DE
LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
PERA L' ANY QUE VÉ

conté mes de 250 dibuixos, originals de reputats artistes de nostra terra.

Text degut als mes notables prosistas y poetas cataláns.

L' Almanach forma un magnífich tomo de mes de 200 planas, imprés ab gran esmero, y es ven per tot arreu al preu de

UNA PESSETA

Obra nueva

LA CATEDRAL

NOVELA DE
VICENTE BLASCO IBÁÑEZ

Un tomo, Ptas. 3

Obra nova de ENRICH DE FUENTES

**AMORS
Y
AMORETAS**

Un tomo en octau, Ptas. 3

La estafa mayor del mundo

TERESA HUMBERT

Un tomo en 8.º, Ptas. 1.

CARLOS MARX

EL CAPITAL

Un tomo en 8.º, Ptas. 1

Almanaque semanal. * Pesetas 0'50

**ALMANACH HACHETTE
1904**

PETITE ENCICLOPÉDIE POPULAIRE DE LA VIE PRATIQUE

Ptas. 3'25

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als còrresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LA QÜESTIÓⁿ DELS DOS MILIÓNS

—¡Protesto d' aquest regalol!
—Protesta tant com vulguis, noya. Soch capital, y ja es sapigut que no hi ha capital sense interessos.